

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕСТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А. О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л. Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ⁵

Кучмістенко О.В.

студентка IV курсу Навчально-наукового інституту права СумДУ

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Плотнікова М. В.

Через військову агресію російської федерації проти України, 24 лютого 2022 року о 05 годині 30 хвилин Указом президента Володимира Зеленського «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 було введено воєнний стан.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII «Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» [1].

Зважаючи на складну ситуацію в умовах війни в усіх сферах суспільного життя в тому числі і в економічній, Україна підлаштовується до таких реалій і тримає оборону на всіх фронтах. Зокрема, робота Національного банку також змінила свій вектор на воєнний, в тому числі і щодо реалізації функції захисту прав споживачів фінансових послуг.

Важливим елементом організаційної структури Нацбанку, який забезпечує виконання згаданої функції – є Управління захисту прав споживачів фінансових послуг, яке у цілому проводить роботу щодо громадських звернень; наглядає за дотриманням законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг та контроль за дотриман-

---

⁵ Дослідження проведено на виконання міжнародного проекту в сфері освіти «619998-ERP1-2020-1-UA-ERPJM0-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг» (спільний проект СумДУ, Еразмус+ Жан Моне Фонду та Виконавчого агентства з питань освіти та культури за підтримки ЄС). Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

ням законодавства про рекламу (в частині реклами у сфері фінансових послуг), а також встановлює вимоги до фінансових установ [2].

Принцип відповідального фінансування – базовий принцип надання фінансових послуг у період воєнного стану – це надання роздрібних фінансових послуг за принципами прозорості та справедливості [3].

На початку серпня 2022 року набула чинності Постанова Правління Нацбанку України № 170 «Про затвердження Положення про встановлення додаткових вимог щодо взаємодії із споживачами фінансових послуг та іншими особами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки)» [4], яка була прийнята з метою захисту прав, інтересів споживачів та інших осіб шляхом забезпечення відповідального ставлення з питань простроченої заборгованості.

За час дії воєнного стану деякі нормативно-правові акти були доповнені певними тимчасовими приписами. Зокрема, Закон України «Про споживче кредитування» у перехідних положеннях містить норми про те, що у період дії воєнного стану та 30-ти днів після його скасування або ж припинення, споживачі звільняються від відповідальності перед кредитором за прострочення виконання обов'язків за споживчим кредитом, а також закон встановлює, що та неустойка (штраф) або інші платежі передбачені угодою про споживчий кредит, які нараховувалися з 24.02.2022 року за прострочення зобов'язання – повинні підлягати списанню.

В умовах врегулювання заборгованості, яка є простроченою, кредитор, колектори, нові кредитори тощо, мають своїм обов'язком дотримуватися певних вимог, щодо правил етичної поведінки, які включають, перше – не взаємодіяти за власною ініціативою із споживачем, який повідомив про свою належність до захищеної категорії (військовослужбовці ЗСУ; військовослужбовці, які стали особами з інвалідністю; члени сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали; особи, які перебувають у полоні). Друге – не взаємодіяти за власною ініціативою з близькими особами споживача, який належить до захищеної категорії [5].

Таким чином, з огляду на несприятливу ситуацію всередині країни, було врегульовано деякі питання діяльності банків, щодо питань простроченої заборгованості. Реалії сьогодення вимагають етичної поведінки з боку суб'єктів фінансових установ по відношенню до погашення боргів споживачами. Особливу увагу було спрямовано на

вирішення питання у сфері заборгованості, такого суб'єкта фінансових послуг як військовослужбовці.

Ухвалення Постанови Правління Нацбанку «Про здійснення купівлі облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» у період дії воєнного стану» від 8 березня 2022 р. № 43 стало важливим кроком для підтримки фінансових можливостей громадян. Згідно із положеннями цього акту, в період дії воєнного стану Нацбанк не вимагає від банків перевірки походження коштів фізичних осіб, купівлі ними військових облігацій [3, 6].

Також, не можна не згадати про те, що з ініціативи НБУ було створено POWERBANKING – суспільну банківську мережу, яка може працювати навіть у умовах повного відключення електроенергії. Усі важливі банківські установи об'єдналися, щоб створити мережу банків, яка буде спільною для всіх користувачів. Це спільна мережа відділень банків по всій Україні, які будуть працювати та надавати клієнтам свої послуги, зокрема: отримання готівки; платежі, переказ коштів; обмін валют; консультації менеджерів з фінансових питань, навіть у критичній ситуації під час блекауту. Нині, учасниками ініціативи є 14 банків, які є системно важливими, а саме: Приватбанк, Ощадбанк, Укресімбанк, Райффайзен Банк, УКРГАЗБАНК, СЕНС БАНК, ПУМБ, Укрсіббанк, ОТП Банк, Універсал банк, Південний, КРЕДОБАНК, ТАСКОМБАНК, А-Банк. Ця ініціатива вкотре доводить, що українці – незламна нація і навіть умовах масованих обстрілів ракетами знайде вихід із ситуації яка сталася.

На виконання Закону України «Про платіжні послуги» Національний банк України встановив нагляд за додержання законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг та обмежених платіжних послуг, вимог щодо етичної поведінки шляхом прийняття Постанови від 02.09.2022 № 198.

Положення, яке було затверджене зокрема, стосується питань: регулювання та нагляду у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг; регулювання та нагляду у сфері захисту прав споживачів обмежених платіжних послуг; регулювання та нагляду у сфері споживчого кредитування при врегулюванні простроченої заборгованості. Нацбанк здійснює такий контроль у двох формах: безвиїзний нагляд та інспекційна перевірка [7]. Така система нагляду є відкритою для споживача, яка забезпечує доступ учасниками ринку до достовірної інформації про банківську діяльність. Це дозволяє клієнтам приймати більш обдумані рішення, здійснювати оцінку всіх ризиків та не стати жертвою шахраїв і зловживань.

Якщо будуть виявлені ті чи інші порушення прав споживачів фінансових послуг, то НБУ буде використовувати передбачені законом заходи впливу, які будуть направлені до об'єктів нагляду, включаючи застосування штрафів.

Отже, підсумовуючи усе вище викладене зазначимо, що навіть в умовах воєнного стану наша держава продовжує виконувати свої функції, підлаштовується до реалій війни і тримає оборону на всіх фронтах. Захист прав споживачів фінансових послуг є однієї із важливих функцій Національного банку України, тому останній приймає вагомі рішення у цій сфері, щоб якнайкраще забезпечити права та інтереси фізичних осіб, які мають намір або отримують фінансові послуги задля задоволення власних потреб.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 24.12.2022).

2. Офіційна сторінка Національного банку України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/consumer-protection> (дата звернення: 24.12.2022).

3. Одинак О., Голота Н. Захист прав споживачів фінансових послуг в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми правознавства. №1 (29). 2022. С. 43–48.

4. Про затвердження Положення про встановлення додаткових вимог щодо взаємодії із споживачами фінансових послуг та іншими особами при врегулюванні простроченої заборгованості (вимог щодо етичної поведінки): Постанова Правління Нацбанку України від 04.08.2022 № 170.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0170500-22#Text> (дата звернення: 24.12.2022).

5. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 24.12.2022).

6. Про здійснення купівлі облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації»: Постанова Правління Національного банку України від 8 березня 2022 р. № 43.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043500-22#Text> (дата звернення: 24.12.2022).

7. Про здійснення Національним банком України нагляду за додержанням об'єктами нагляду законодавства України про захист

прав споживачів фінансових послуг та обмежених платіжних послуг, вимог щодо взаємодії із споживачами при врегулюванні простроченої заборгованості: Положення затверджено Постановою Правління Національного банку України 02.09.2022 № 198.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0198500-22> (дата звернення: 24.12.2022).